

PETESEJTEK

Tudod, hogy van. Nem lehet mindent erőből. Néha helyes, ha az ember ráhagyatkozik a dolgokra. Szelíden, engedelmesen. És csendben felszabaddítja a benne levő vadállatot vagy gyermeket.

Egyszer mindenkire rákerül a sor, szokta mondogatni apám.

De mi van, ha arra ébredsz, hogy már nem vagy a sor legelején?

Apa irodalmi színpadán ötéves koromban tündért és mókust játszottam, hatévesen boszorkányt a *Macbeth* gyerekváltozatában, nyolcévesen már a *János vitéz* Iluskáját. De a két húgom mindig ott volt a sarkamban, Katka másfél évvel, Janka hárommal volt fiatalabb nálam, és ők is tündérek, mókuskusok, boszorkák, Iluskák akartak lenni – a közönség meg találgatta, hogy melyik Szendrő-lány a cukibb. Aztán jöttek a versek. Izzik a galagonya, halálhozó fű terem, mennek a fuharosok, aluszik a köpönyegük, ők maguk éberek – vég nélkül, városról városra, versenyről versenyre. Apa szerint, ha mi magunk nem is, a gyermeki tudatalattink azért képes értelmezni minden szöveget. Sok szavalóversenyen én lettem az első, Katka a második, Janka a harmadik. Aztán jöttek a komolyabb szerepek apa színpadán, mind a hárman voltunk Árnikák, kis hercegek, Júliák, Tündék. Szép sorban, egymás után.

Bár a megyei lapok és a zsűrik szerint istenáldotta tehetségek voltunk, rendkívüliek, ragyogók, csodálatosak, mi tulajdonképpen soha nem is akartunk színésznők lenni. Apa a vasárnapi ebédnél, a leves és a rántott hús között szokta fejtegetni, hogy Rácz Zsuzsika milyen lúzer, hogy Rékának vastag a combja, túl nagy a feneke, hogy Weltler Áginak olyan punciszaga van, hogy nevetni kell. Hogy a legtöbb lány, főleg az ambiciózusak, milyen tehetségtelen, ügyetlen, nevetséges. Mért akartunk volna mi színésznők lenni, mikor lehettünk vezetőik is, *felelősök*, akiknek elég egy kislányra vagy egy kisfiúra rápillantani, és máris tudja, hogy mi lesz belőle.

Apa az egész életét a színjátszó csoportra áldozta. Éjszakánként darabokat keresett, díszleteket barkácsolt, és még a nagyszünetekben is próbált. A lányok imádták: minél jobban hajtom őket, annál inkább, szokta mondogatni apám – és néhány hóbörödött, akinek apám megígérte, hogy színésznőt csinál belőle, még az utcán is követte.

Persze, senki sem volt annyira tehetséges, mint mi hárman: Magda, Katka, Janka. Apa megengedte, hogy a véleményünkkel hozzájáruljunk a próbafolyamat sikeréhez, vagyis megmondjuk, melyik dilinyós mit csinál rosszul, kinek kell fogynia, ki affektál túrhetetlenül. Ha hárman mondtuk ugyanazt, akkor az összes Ági, Réka, Csilla egyszerre szégyellte el magát – apám pedig elnézőn mosolygott.

Ti nem színésznők lesztek, lányok, hanem fuharosok.

De szépnek szépek voltunk. Az a rengeteg siker és taps úgy hatott ránk, mintha megállás nélkül pezsgőben fürödtünk volna: a három aranymalinkó, a három Szendrő-lány, a három pici primadonna. Anya a szív alakú arcoscskájával persze mind a hármunknál szebb volt, de mi annyira szégyelltük őt, hogy a nyilvános szereplések után csak szegény mamikának hívtuk. Szegény mamika olyan naiv, hogy fel sem tudja fogni, el sem tudja hinni, el sem tudja képzelni! Amúgy a mi mamikánk volt az egyik legfiatalabb anyuka a városban: tizennégy évesen Tündét játszott apa színpadán, aztán három év múlva életet adott nekem.

Mert apa ellenállhatatlan, ugye.

Anya pedig a világ leghűségesebb Tündéje, szokta apa mondogatni néhány pohár után. Igazi Tünde-Bünde. De a dolgok nem voltak mesebelien egyszerűek. Abban a házban laktunk, amit anyai nagyapám vett nekünk, és abból a fizetésből, amit a szegény mamika keresett a bankban. Anyai nagyapám is olyan illetlenül, olyan borzasztóan fiatal volt, hogyha idegenbe mentünk, akkor édesapánknak nézték. Ez sértett engem, mert mindig úgy éreztem, anyám családja ránk akaszkodott, és csak kihasználják szegény apám gyengeségét.

Tizenkét éves voltam, mikor apa úgy vélte, ideje lenne hagyni ezt a sok szavalós-unalmas drámát, a sok handabandát, és pantomimre váltani. Beutazni Európát, forradalmasítani a hagyományt, kísérletezni, vinni valamire, kitörni. És mi elborzadva láttuk, hogy a nálunk kisebb lányok mennyivel ügyesebbek és lelkesebbek. De ne búsuljatok, Magda, előttetek is ott a világ, mehettek tanulni, ilyen fellépéssel aztán senki se fog benneteket a víz alá nyomni! Egy-kettő, aki nem igyekszik, az a tiszta vizet sem érdemli. Kapjátok össze magatokat, hiszen minden rajtatok múlik! Pár év múlva apa elfogadott egy állásajánlatot egy Hamburg melletti kísérleti iskolában, és ment vele anya is. A művészet, a tudatalatti, a mozgás nem minden, valakinek németül is meg kell tanulnia.

Hármunk közül talán én viseltem el a legrosszabbul, hogy anyai nagyapámra maradtunk? A nagy felfordulásban észre sem vettem, hogy a menst-

ruációm megszűnt, és ami azt illeti, nem is nagyon hiányzik. Ahogy apa utoljára felénk fordult, és elmondta, hogy hogyan-merre-meddig, és mindig-csak-előre, a hasamban már azt a finom izgés-mozgást sem éreztem. De kérdés, hogy éreztem-e akkor bármit.

Az idő összetört bennem, vagy mindig is törött volt, de akkor megéreztem. Pár órát napoztam az erkélyen, és az volt a benyomásom, közben évek teltek el. Elindultam az utcán valahova – mindig csak *előre-előre-előre* –, de hogy hova egyáltalán, azt elfelejtettem. Addig gyalogoltam kifelé a városból, míg össze nem estem. Érezni akartam valamit, drámait, retteneteset, de akkor sem fájt semmim, ha megütöttek. Nem voltam benne a saját testemben.

A húgaim persze jobban tudták, merre van az előre. Nem tévedtek el, nem csámborgotak feleslegesen. Katka felfedezte a pártokat, vagy a pártok fedezték fel őt, Janka meg szakértő lett, kritikus, egyetlen szavával előadásokat sújtott a porba, vagy rendezőket, színészeket emelt fel. Katka osztotta a színházaknak a pénzt, Janka pedig kritizálta a túlon túl megalkuvó művészeket. Nem győztek egymástól elhatárolódni, de közben rendszeresen találkoztak, néhány évig közös lakást is béreltek.

És persze állandóan hazajártak, mintha apa és anya egyszer csak felbukkanhatna a kisvárosban, és folytatódna a nagy vasárnapi ebédek, és újra megbeszélhetnénk, hogy Réka combja túlságosan vastag, a feneké túl nagy, hogy Rácz Zsuzsi mekkora lúzer.

Sokszor töprengtem, hogy a húgaimmal minden rendben van-e, hogy vajon ők éreznek-e valami motoszkalást a hasukban. De mi Szendrő-lányok voltunk, fuharosok és aranycsillagok, menstruációról, főzésről nem beszélünk, tulajdonképp apáról és anyáról sem. A húgaim nem is engem látogattak, csak időről időre visszafoglalták az életemben a helyüket. Mért is ne? Három szoba van a házban, mindenkinek jut egy-egy.

Anyai nagyapám vetette fel régebben, hogy mért nem tanítok apám iskolájában. Hogy mért nem folytatom a gyerekszínházas nemes hagyományait, mért nem szervezekedem, hiszen rendezhetnék például a nemzeti ünnepeken előadásokat. Hogy megkönnyebbülne az egész tantestület! *Feltámadott a tenger, még kér a nép, most adjatok neki.* A régi iskolámban a tornatermet a gyerekszínházas megújítójának tiszteletére nevezték el. Szendrő-terem. Micsoda dicsőség! Ugyan ki vitatná, hogy nekem van a legtöbb jogom folytatni apám örökségét?

Nem vitatta senki. Az igazgatóhelyettes sem, aki egyszer odajött hozzám, és a fülembé súgta: az apám egy szörnyeteg volt, „tetőtől talpig” ragadozó, ezért kellett csapot-papot itthagynia. Merthogy...

Szívesen megtudtam volna többet a merthogyról, apám ragadozásairól, anyám tündeségéről, a hajdani színpad titkairól, de nem voltak barátaim. A húgaim szerint egy ilyen kutakodás csak annyit bizonyít, hogy én lúzer vagyok, nem vittem semmire, irigylem apámat, kisebbségi érzésem van, csak az emlékémet akarom besározni. Én vagyok a sorban az utolsó. És most bosszút akarok állni.

Ő legalább vitte valamire, mondta Katka. Egy kisvárosi általános iskolai tanár, aki megújította a gyerekszínházaszt, és tessék, külföldön is karriert csinált. Hát nem csodálatos? Erre jön a lánya, aki az égvilágon semmit nem ért el, akinek se kutyája, se macskája, és megpróbálja beszennyezni.

És neked van kutyád-macskád?, kérdeztem.

Harapdáltuk a szomszéd étteremből rendelt pizzát (bolognai pizza betyár módra), és a húgom felnevetett. Ő hiperszexuális, nincs szüksége másokra a teljesség megéléséhez, az identitása ráadásul összhangban van a hormonjaival. Hogy van összhangban?, kíváncsiskodott Janka.

Katka megvonta a vállát. Hisz minden ember különleges.

Janka, aki szintén betöltötte a harmincötöt, felsóhajtott. Ő nem ilyen bonyolult eset, csak a körülmények bonyolultak, ezért ő az önmegvalósítás ideje utánra halasztotta a pártalálást.

Egyszer csak belém bújt az ördög, mintha apám a nevemet suttogetta volna egy szavalóversenyen. Indulj, Magda, te jössz.

Én meg két és fél hónapos terhes vagyok.

Katka vállá megrázkódott, mintha hirtelen rácsaptak volna. Lúzerség, ostobaság, felelőtlenség, égbekiáltó. És hol egy apa? Egy normális apa legalább. Egyáltalán mit fogok egy gyerekkel csinálni. Eltartani sem tudom. És mit csinálok, ha Down-kóros lesz. Ha a szeme sem áll jól. Hát ide akarok én gyereket szülni? Ebbe a nyamvadt, felújításra váró házba? Ebbe a rohadt, igazságtalan világba? Mamikám, te nem vagy normális.

A mamikám hallatán kirobbant belőlem a nevetés.

Janka nem szólt semmit. A haját gyűrögette, aztán előkereste apám szekrényéből az irodalmi színpad polaroid-felvételeit. Szegény Dzsoni és Árnika, Kis herceg, Macbeth gyerekeknek, Csongor és Tünde. Elképesztő, hogy mi mindent néztek el apának a nyolcvanas években! Kisiskolások nyílt színen gyilkoláztak, nemi erőszakot, vérfertőzést, egyebeket imitáltak, fúj. Most Hamburgban fogyatékos gyerekekkel ér el apa nagy nemzetközi sikereket: díjak, kitüntetések, miegymás. De vajon ezeket a szerencsétlen gyerekeket is nagy fenekű lúzereknek nevezi?

Ha-ha-ha, mind neveltünk. Janka nem hozta szóba az én gyerekeimet.

Apából akkor is dőlt az energia, ha csak hevert az ágyán, aludt vagy olvasgatott. Katkával megállapítottuk, hogy a ház is egészen másképp néz ki az utcáról, színesebb, elevenebb, ha apa otthon van – ha nincs, akkor az ablakok is vakon villognak. Ez az elevenség, ez a sugárzás hiányzik a többi férfiből. Azért kívánom, hogy rángassanak, hogy érezzem, ott vannak a közlemben. De kívánni valahogy nem kívánom eléggé őket.

Nem tudom, mért jutott ez eszembe fényképnézegetés közben. Lehet, hogy Janka – aki még „ráér” – se kívánja eléggé őket? Az is lehet, hogy semennyire sem? Pedig Janka csak tizenhárom éves koráig volt színpados, és apám azon is eltöprengett, hogy őt nem hagyja a nagyszülőkre, hanem elviszi magával Hamburgba.

Hogy törődött bele a szegény „mamika”, hogy egyetlen lánya sincs a közelében?

Ne ítélkezzünk, mondta legkisebb húgom a reggelizőasztalnál. A mi szüleink furcsák lehettek az itteniek szemében. Hát aztán! Az a fő, hogy a jövő hónapban egy berlini fesztiválon megint találkozik velük. A gyerekest, mint a hatalom szubjektív vagy szubverzív akármicsodája... Pantomim és rehabilitáció.

De Katka nem bírta tovább, a kávé után visszatért a terhességemre. Én eddig azt gondoltam, hogy te is csak hébe-hóba menstruálgatsz. Ahogy szegény Lady Macbeth. Milyen érdekes, hogy neki sem születtek gyerekei, vagy ha születtek, meghaltak csecsemőkorukban. Vannak nők, akik egészen másként működnek, mint a szokványos tenyészállatok. Más anyagból vannak szöve, mint a mi mamikánk. Ugye, emlékeztek, ő még be sem töltötte a huszonegyet, már volt három gyereke? Levezőn érettségizett, levelezőn végzett el valami pénzügyi főiskolát, és mikor apát meghívták Hamburgba, elkezdett németül tanulni.

Szerencsétlen, sóhajtozott Janka.

Én azon töprengtem, hogyha mi is azonnal németül tanulunk, talán apa minket is magával vitt volna Németországba? Négy szép tünde-bünde és szegény apuka. Szegény Dzsoni és szegény Árnika.

És mit mondott az orvos, minden rendben van a babával? Nincs négy feje, két szíve, három lába vagy ilyesmi?

Még nem baba, hanem magzat, mondtam. Magocska, magzatocska, és óvatosan a hasamra szorítottam a kezem.

Amúgy meg irigy dögök vagytok. Tisztában vagyok veletek.

Te meg álterhes vagy, nevetett Janka. Biztos beképzeltél magadnak néhány tünetet. Tessék, a jó öreg Sztanyiszlavszkij-módszer. Csak nincs itt

semmiféle színpad, ahol eljátszhatnád szegény mamikát. De nagyon vigyázz, mert az ácterheseknek megnő a hasa, megkeményedik a melle, ám a végén, világ csúfjára, ott állnak baba nélkül. Frusztrált vénlányok. Lúzerek.

És én láttam Janka gondolatait: azt kívánta, hogy a röhögés, a szégyen azonnal rázza ki belőlem a két és fél hónapos gyereket. Hogy a szemük látára. Hogy most, hogy végérvényesen. Hogy itt a konyhában, a régi ebédlőasztal körül vetéljek el.

De a mellem és a hasam egy-két hónap múlva tényleg megkeményedett. És azt az émelygést, motoszkálást, fészkelődést éreztem, amit kiskamasz koromban. Mintha egy láthatatlan kéz finom madártollal csiklandozná a méhemet.

Mágia vagy Sztanyiszlavszkij-módszer?

Egy kicsit későn tetszett jönni, Magdika drága, sóhajtozott a nőgyógyász, akit azért kerestem meg, mert csomókban hullott a hajam. Vagy mért is mentem oda? Mert túlságosan émelyegtem? Néha helyes, ha az ember ráhagyatkozik a dolgokra. Egyszer mindenkire sor kerül.

Magdikám drága, most mit csináljunk? Kicsit későn tetszett megkeresni minket.

Én gyűlölöm, mikor néhány tapló Magdikámnak hív, ez egészen úgy hangzik, mint a szegény mamikám – megalázó, lekicsinylő, rettenetes.

Persze a sugárkezelést azért érdemes lenne megpróbálni. Bár elég későn jött, ami azt illeti.

Nem is jutottam szóhoz. Csak a hasamra szorítottam a kezem.

Mint valami régimódi tanár, az orvos tovább feddett engem. Az émelygés, a hasfájás, a megvastagodott derék azért elég intő jel kellett volna legyen.

Igen, igen. Értem.

Pedig nagyon szeretnének segíteni!

Megpróbálom, értem, motyogtam, mintha csak színpadi utasításokat hallanék. Gyere be oldalról, lépj nagyokat, és emeld fel a kezed! Rajta! Mennek a fuharosok, aluszik a köpönyegük, ők maguk éberek.

De a székbe süppedve képtelen voltam egy kis méltóságot magamra erőltetni.

Igen, értem, értem, értem. Igen, meglesz. Igen, igen, megyek.

Az asszisztensnő a könyökömnél fogva kikísért.

Hát nem emlékszel, Magda? Együtt színpadoztunk, én voltam a harmadik tündér valamelyik Lázár Ervin-darabban. Hogy apukád micsoda egyéniség volt! És micsoda évek voltak!

Ja, mondom. Hát persze, persze.